Vrublevskio Biblioteka

ŠALTINIS

Krynica

Biełaruskaja Narodnaja Hazeta

Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

№ 19 (728).
Cana 10 ct.
VILNIA, 8.III.1940 h.
Hod vydańnia XXII.

Padpiska na hod — 5 litaŭ, na paŭhoda — 3 lity. Zahranicu — ŭdvaja daražej.
Abviestki: za 1 mm u tekście 40 ct., za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Zavalinė g-vė 1—2, tel. 28-32
Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.
Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz.
Redaktar pryjmaje 9—10 hadz.

Jubilejny hod Franciška Bahuševiča

Na 1940 hod prypadaje cely rad biełaruskich jubilejnych dataŭ, ale najvažniejšymi źjaŭlajucca try daty, źviazanyja z naradžeńniem, pracaju i śmierciaj vialikaha biełaruskaha patryjota, paeta Franciška B a h u š e v i č a. Daty hetyja nastupnyja:

100-hodździe z dnia naradžeńnia Franciška Bahuševiča (ad 9 sakavika 1840 h.) u Aśmianščynie;

50-hodździe z dnia padrychtoŭki i nakiravańnia ŭ druk pieršaje knihi vieršaŭ Franciška Bahuševiča pad nazovam „Dudka Biełaruskaja", da jakoj jon napisaŭ u 1890 hodzie svaju znamianituju „Pradmovu", staŭšuju zapraŭdnaju prahramaju dla ŭsiaho biełaruskaha adradženskaha ruchu; knihu hetuju, z pryčyn cenzurnych, nie ŭdałosia ŭ toj-ža hod vydrukavać na terytoryi byłoj carskaj Rasiei i jana vyjšła z druku ŭ nastupnym 1891 hodzie ŭ Krakavie. Ale my pavinny źviazvać jaje z tym hodam, kali była napisana „Pradmova", jakaja ŭžo ŭ rukapisie stałasia viadomaj całamu radu biełaruskich patryjotaŭ; i nareščie —

40-ja ŭhodki śmierci Fr. Bahuševiča, jakaja nastupiła 15 krasavika 1900 hodu, h. zn. praz 10 hod paśla napisańnia pradmovy da zborniku „Dudka Biełaruskaja".

Da rečy zaznačyć, što ŭ hetyja try daty ŭpłatajecca jšče adna histaryčnaja data: na miažy 1939 i 1940 hadoŭ, h. zn. praz 50 hadoŭ paśla napisańnia pałkaje „Pradmovy", Biełaruś stałasia, nareščie, abjadnanaju adzinaccaci milijonnaju dziaržavaju.

„Pradmovu" Fr. Bahuševiča možamo zusim biaz nijakaje naciažki nazyvać nia tolki p r a h r a m a j u biełaruskaha adradženskaha ruchu, ale i zapraŭdnym „M a n i f e s t a m", jaki napisaŭ paet u praročym natchnieńni.

Za piaćdziesiat hod biełaruski narod, tolki - tolki zvolnieny z-pad panščyny, nia mieŭšy ni svaje intelihiencyi, ni zamožnych klasaŭ, zdoleŭ uzhadavać i vysunuć iz svajho asiarodździa spačatku rad talenavitych adzinak, paetaŭ, piśmieńnikaŭ i hramadzkich dziejačoŭ, a zatym, nia hledziačy na niaspryjajučyja abstaviny i ŭsialakija štučnyja pieraškody z boku jahonych sacyjalnych i palityčnych voraha, — uźniaŭsia na vyšejšyja stupieni nacyjanalnaha adradžeńnia i dabiŭsia pryznańnia pravoŭ na sobskuju biełaruskuju dziaržaŭnaść.

Treba ŭsie hetyja daty naležna adznačyć. Najlepš heta zrobim, kali ŭvieś 1940 hod pryśviacim pamiaci Baćki našaha adradžeńnia i dalejšamu raźvićciu, spaŭnieńniu i ŭmacavańniu kinutych im u naš narod lozunhaŭ.

Biełaruskaje hramadzianstva, dzie-b jano ni było, pavinna družna ŭzvarušycca i nia tolki pryhožymi śviatkavańniami, ale i dziejnymi **čynami** adznačyć hety **jubilejny hod Franciška Bahuševiča!**

Historyk.

Śviata litoŭskaj litaratury

3 i 4 sakavika siol. adbyŭsia ŭ Vilni źjezd litoŭskich piśmieńnikaŭ i paetaŭ. Pieradavyja adzinki čytali svaje tvory, a paśla, 4 h. m., byli ŭručany naharody za tvorčaść. Naharody atrymali: B. Braždžionis, Kreve-Mickevičius, J. Paukštelis, A. Venclova, St. Zobarskas. — Paśla ŭručeńnia naharodaŭ adbyŭsia viečar vokalny ŭ vykanańni artystaŭ dziaržaŭnaj opery.

Vilnia i Lićviny

Z pryčyny źjezdu litoŭskaha Sajuza Stralcoŭ (Šaulisaŭ), Prezydent Respubliki A. Smetona skazaŭ da ich vialikuju pramovu, u jakoj ab Vilni i z joj źviazanych spravach vyraziŭsia miž inšym hetak:

U Vialikim Kniastvie Litoŭskim „padčas, kali dziaržaŭny patryjatyzm kirujučych sferaŭ utrymaŭsia žyvym, pavolna prapadaŭ patryjatyzm nacyjanalny... Našyja prodki adznačalisia asablivaj tolerancyjaj, možna skazać, što navat zavialikaj, katoraja pazvoliła jazykom i zvyčajam slavianskim vypierci jazyk i nacyjanalnaść litoŭskuju. Była heta vialikaja abmyłka, roŭnaja hrechu, jakuju trudna spatkać dzie-niebudź u inšym miescy. Heta lekcyja historyi jošć vyraznaj pieraściarohaj dla našaj budučyni. Kab nie paŭtarylisia abmyłki minuŭščyny, našy asnaŭnyja zakony movu litoŭskuju ustanavili jazykom dziaržaŭnym. Tamu i ŭ Vilni, jak stalicy Litvy, musić jana zajmać pieršaje miesca—asabliva sianńia, kali Litva pastanaviła astacca, jak **Lituania propria u hranicach praŭdzivaj Litvy.** Viedajem adnak, što skład nasielnictva Vilenskaha Kraju jošć vielmi roznarodny. Aprača lićvinoŭ žyvuć tam śviedamyja pałaki, biełarusy, žydy, krychu karaimaŭ i tataraŭ... Naša konstytucyja zapeŭniaje hetym mienšaściam naležnaje prava.

U Vilenščynie jošć taksama davoli značnaja hrupa nasielnictva, jakaja nazyvaje siabie **tutejšymi,** jakaja havora palitoŭsku i inšymi jazykami, i katoraja nia maje jšče svaje nacyjanalnaje śviedamaści, choć biazsumnivu jošć pachodžańnia litoŭskaha...Było-b prastupstvam proci ŭsiaho narodu, kali-b my nia probavali hetaha nasielnictva viarnuć sabie...

Moža adnak paŭstać pytańnie, ci jošć abasnavanym prabudžańnie da žyćcia hetaj čaści nasielnictva. Ci nia ŭchodzim u čužyja spravy. Na heta pytańnie majem prava adkazać hetak: kali čužyja, pieravažna slavianie, tyja ci inšyja, asieŭšy ŭ Lićvie, siarod lićvinoŭ znajšli padstavu zrabić z ich matarjał etnohrafičny dla svaich narodaŭ, dyk my majem jašče bolšyja padstavy: nie paddavacca vynaradaŭlańniu i budzić svaich...

Śviedamaść moža adradzicca tady, kali maje svabodu vyražacca. Tym ci inšym uciskam śviedamaści vytvaryć nia možna. Tamu tak-ža i tych, jakija choć z litoŭskaha budučy pachodžańnia śviedama rašylisia naležać da narodu inšaha, nia možna zmušać, kab byli tymi, jakimi być nia chočać. Heta ichniaje prava. U pracy nad uśviedamleńniem treba być aściarožnym i nie pierahaniać. Treba pamiatać, što samo pachodžańnie nie zaŭsiody maje rašajučaje značeńnie pry vyrašeńni ab nacyjanalnaj prynaležnaści. Časta vonkavyja objektyŭnyja aznaki zahłušajucca hołasam unutranym, sumleńniem. Peŭnie-ž, heta nia praviła, ale vielmi časty vyniatak". — *k.*

Biełaruski Centr u Litvie

p r o s i ć

vučycialoŭ Biełarusaŭ

dać ab sabie nastupnyja viestki:

1. *Imia i proźvišča*
2. *Kali i dzie radziŭsia*
3. *Jakija prajšoŭ navuki*
4. *Dzie i skolki času byŭ vučycialem*
5. *Ci maje litoŭskaje hramadzianstva*
6. *Dzie i ŭ jakoj škole ciapier pracuje*
7. *Ci maje siamju i jakuju*
8. *Jakoj viery*
9. *Ci naležyŭ kali da biełaruskich arhanizacyjaŭ i da jakich*
10. *Ci choča pracavać u biełaruskaj škole*
11. *Što dumaje ab spravie biełaruskaj škoły*
12. *Točny adras pastajannaha prabyvańnia*

Data............ *Podpis*...........

P. S. 1) Ab kožnaj źmienie adrasu treba zaraz-ža paviedamlać Biełaruski Centr.

2) Hety apytalnik treba napisać na asobnym arkušy čystaj papiery i pryniešci ci prysłać u Bieł. Centr: Vilnia, Zavalnaja 1—2.

Mgr. M. Piaciukievič

„KAZIUK“

(Praciah, hładzi „Krynica“ № 18)

My dobra viedajem, što dla čałavieka, stajačaha na nizkim uzroŭni kulturnym, abstaviny życćiovyja dyktuje sama pryroda pakul čałaviek nie pryspasobicca zmusić pryrodu sabie služyć. Žychar Vilenščyny jašče navat u XVIII i XIX st. nia moh u značnaj miery zmusić pryrodu służyć sabie. Ale pakrysie pryspasablivaŭsia. Voś dziakujučy pryrodnym abstavinam žychary Vilenščyny ad najdaŭniejšych časoŭ byli ziemlarobami, adnačasna zajmajučysia rybałoŭlaj,palaŭnictvam i ramiasłom. Kožny z žycharaŭ u bolšaj ci mienšaj miery byŭ i jość ramieśnikam, bo bolšaść patrebnaha snaścia ŭ haspadarcy sam sabie pryhataŭlaŭ. Ale miž inšym byli i jość ramieśniki-prafesyjanały, jakija tolki vyklučna z svajho ramiasła pražyvajuć. Paŭstaje pytańnie: jakoje ramiasło mahło raźvivacca u takoj krainie lasoŭ i puščaŭ, jak Vilenščyna? Reč zusim jasnaja, što raźvivałasia dzieravianaja vytvorčaść.Voś hety dzieraviany promysieł u Vilenščynie ad najdaŭniejšych časoŭ ciahniecca, i jašče ciapier,—u paru šyrokaha raspaŭsiudžańnia žaleza,—vytvorčaść dzieravianaja niatolki nia spyniłasia, ale vysaka raźviłasia. Jašče i siahońnia kirmaš Kaziukovy, kali addzialić miaš čanska - ramieśnicki balastr, možna-b nazvać dzieravianym. Voś hety narodny promysieł, z punktu hledžańnia etnohrafičnaha, histaryčnaha i haspadarčaha, i stanović imienna sapraŭdny źmiest Kaziukovaha kirmašu. Biazumoŭna, šmat tut jość pradmietaŭ i z inšych halin narodnaha promysłu, ale ŭsioź-taki daminuje dzieravianaja vytvorčaść I heta susim zrazumieła, bo sialanie ŭ praciahu doŭhich zimovych viečaroŭ pavoli pryhataŭlajuć u vialikaj kolkaści pradukty dzieravianyja: bondarskija pasudy, načoŭki, łyžki, duhi, sani, koły, hrabli, sochi, barony i. h. d. Na skolki tut silnaja tradycyja, śviedčyć fakt, što sami haspadary ŭžo nia ŭžyvajuć dzieravianaj barany, ale na Kaziuka my možam bačyć dzieravianyja barony—smyki ŭ pradažy, jakija moža kupić tolki etnohrafičny muzej. Častka hetych tavaraŭ zbyvajecca na małych miastečkavych kirmašoch i tolki prafesyjanałami Ale ahulna—vyvozicca na Kaziukovy kirmaš.

I jašče vielmi važny, z punktu hledžańnia etnohrafičnaha i haspadarčaha, treba adciemić mament, što kožnuju vakolicu, ci paviet charaktaryzuje specyjalnaja vytvorčaść. Npr Śviancianščyna pryvozić na Kaziukovyja i inšyja Vilenskija kirmašy pieravažna dzieravianyja vyraby, Ašmianščyna i Kovienščyna—tkackija, Lidčyna—pleciankarstva i. h. d., Smarhoni - chiba viedamyja całamu śvietu svaimi abarankami, nu—a Vilnia—sercami i inšymi pradukttami, nia majučymi nijakaha značeńnia etnohrafičnaha.

A ciapier spynimsia nad inšaj staranoj hetaha festu i kirmašu. Kaziuk—fest i kirmaš—adnačasna—naležyć da radu čatyroch vialikich vilenskich śviataŭ, jakija ŭ paradku chronolohičnym pieraličym, a imienna: śv. Kazimier, śv. Jury, śv. Jan i śviatyja Piotra i Pavał. Najbolšym śviatam i kirmašom, reč jasnaja, źjaŭlajecca „Kaziuk". Roźnicca„Kaziuk" ad inšych festaŭ i kirmašoŭ tym jašče, što z hetym śviatam nia łučacca nijakija staradaŭnyja narodnyja zvyčai i niama folkloru, a heta tamu, što „Kaziuk" źjaŭlajecca novym, paźniejšym śviatam, jakoje nie nasłaiłasia na śviata pahanskaje, jak heta jość np. z Jurjem, jaki zamianiŭ pahanskaha boha viasny i apiakuna bydła, abo z Janam, jaki zamianiŭ niejkaha boha Kupału ci Jaryłu. Z hetymi apošnimi śviatami vystupaje bahataja abradavaść narodnaja i cikavy folklor. Kaziuk zatoje ničoha padobnaha nia maje. Dyk i ŭsie imprezy i pachody, jakija navat byli filmavanyja, arhanizavanyja roznymi panami „regijonalistami" z Tavarystva Prapahandy Turystyčnaj — źjaŭlajucca całkom štučnymi, fałšyvymi i čužymi Kaziuku. Heta była zvyčajnaja improvizacyja całkom čužaja i dzikaja našamu voku. Np. pachod muzykantaŭ na Kaziuka —heta zvyčaj całkom čužy. U pachodzie hrajuć tolki polskija hornyja žychary [górale], a tut raptam—bačyš paradoks zvyčajovy dla Vilni. Kali byli jakija demonstracyi vuličnyja na śv. Kazimiera, to jany amal vyklučna mieli charaktar demonstracyj relihijnych—pracesyj, jak np. Theatrum Sankti Casimiri.

Kirmašy Kaziukovyja spačatku adbyvalisia na placu ratušovym —pierad siahoniešnim kaść. śv. Kazimiera, paśla na placu katedralnym i ŭ apošnija hady— na placu Łukiskim. Arhanizavańnie hetych kirmašoŭ i ich papularyzacyja znachodziłasia ŭ rukach samoha miesta, a pierad tym duchaviestva. U dni festu duchavienstva sabirała nie małyja sumy hrašej ad malelnikaŭ i šmat achviar u postaci praduktaŭ. Hetyja achviary išli na budovu śviatyń i na ŭtrymańnie manastyroŭ. Miesta taksama mieła vialikija karyści mataryjalnyja z kirmašoŭ. A dziela hetaha, jak adny, ta i druhija dziejniki staralisia jak najbolš papularyzavać hetaje śviata—kirmaš.

Adnym słovam, „Kaziuk", jak śviata katalickaje, i „Kaziuk" jak kirmaš,—heta vialikaje śviata i vialikaja demonstracyja narodnaha promysłu i drobnamiaščanskaha ramiasła. Tut abodva dziejniki pakryvajucca i ŭzajemna adzin druhomu pamahajuć.

Adsiul bačym, što śv. Kazimier, jak patron Litvy, maje vialikaje značeńnie moralnaje i duchovaje, a takža i Kaziuk, jak dzień kirmašny,—maje ahramadnaje značeńnie haspadarčaje dla kraju. Voś čamu hety dzień paŭsiudna śviatkujecca ŭ krai i śviatkavacca budzie, choć by hetaha Kaściol nie vymahaŭ.

Kaniec.

Arhanizujuć zimovuju pomač

U aŭtorak 5 h. m. u burmistra m. Vilni adbyłosia sabrańnie pradstaŭnikoŭ miascovaha hramadzianstva ŭsich nacyjanalnaściaŭ dziela abhavareńnia spravy arhanizacyi Kamitetu Zimovaj Pomačy. U ŭstupnoj pramovie burmistr m. Vilni K. Stašys padčyrknuŭ, što choć sprava arhanizacyi takoha Kamitetu ŭ Vilni vypływaje tolki ciapier, to adnak heta nia znača, što pomač dahetul nie davałasia. Niaviedama tak-ža, jak doŭha patryvaje zima. A tymčasam lik patrabujučych jość vielmi značny.

Mety arhanizavanaha Kamitetu stali jasnymi z hutarki dalšaj, u jakoj vyjaśniłasia, što ŭ horadzie ciapier lepš abiaśpiečany ŭciekačy i tyja, što nia majuć litoŭskich pašpartoŭ, čym hramadzianie Litvy: im nie pamahaje ani Čyrvony Kryž, ani Kamitet Pomačy Uciekačom. Dziela hetaha novy Kamitet u pieršuju čarhu pavinien budzie chłapacicca ab hramadzianach Litvy i tych, što žyvuć u Vilni prynamsia 3—5 apošnich hadoŭ.

Pomač pradbačycca vopratkaj i toplivam, ale tolki tym, chto nijakaj pomačaj niskul nie karystajecca.

Haloŭnym apiakunom Kamitetu vybrany paŭnamocnik Uradu ŭ Vilni ministr Bizauskas. Ad biełarusaŭ u prezydyjum Kamitetu ŭvajšoŭ Ks. Ad. Stankievič, a siabrami Kamitetu vybrany: mgr. J. Šutovič i inž. Ad. Klimovič. Pry Kamitecie jość try sekcyi: sekcyja źbirańnia achviar, sekcyja padziełu achviar i sekcyja prapahandy. U pieršuju sekcyju ad biełarusaŭ vybrany inž. A. Klimovič, a ŭ druhuju mgr. J. Šutovič.

Kamitet užo prystupaje da pracy.

A. K.

З беларускай савецкай прэсы

Зьмітрок Бядуля

З календара 1939 году

Наш календар — гэта наша штодзеннае жыцьцё, у якім асабістае кожнага савецкага грамадзяніна пераходзіць у агульнае, а агульнае ў асабістае.

Пачнём перагортваць календарныя лісткі.

* * *

Дэкада беларускай культуры ў Маскве была агульным сьвятам Чырвонай сталіцы. Масквічы сустрэлі беларускіх пісьменьнікаў, кампазытараў, мастакоў вельмі горача. Беларускія пісьменьнікі выступалі з посьпехам у розных клюбах па 3—4 разы на дзень. Па вечарах мы бывалі ў тэатрах. Урэзаўся ў памяць Шэкспір на сцэнах маскоўскіх тэатраў. Любоў да Шэкспіра ў нас куды большая, чымся на яго бацькаўшчыне.

* * *

Выходзіць з друку раман «Будучыня» нябожчыка Эдуарда Самуйлёнка. Рыхтуецца да пастаноўкі і ставіцца ў тэатры яго п'еса «Пагібель воўка». Наша агульная пісьменьніцкая радасьць: творы Самуйлёнка — дасканалыя, поўнацэнныя — карыстаюцца ў чытачоў і гледачоў вялікім посьпехам. Наш агульны смутак — перадчасная сьмерць Эдуарда Самуйлёнка.

* * *

У Доме пісьменьніка ў Пухавічах Куляшоў, Броўка, Чорны, Клімковіч, Маўр, Стаховіч, Гурскі, я, Бярозкін, Модэль ды іншыя пішуць новыя творы. Чытаем адзін другому. Прагулкі ў бярозавым парку. Гутаркі аб літаратуры...

* * *

Юбілей Шаўчэнка, Шолам-Алэйхема, Салтыкова-Шчэдрына, тысячагадовага эпасу армянскага народу «Давід Сасунскі», юбілей Коста Хетагурава — гэта былі сьвяты ўсіх народаў і ўсіх пісьменьнікаў вялікай сацыялістычнай радзімы. Пераклады на беларускую мову твораў юбіляраў, вывучэньне гісторыі кожнага з гэтых народаў, паездкі на ўрачыстыя дні...

* * *

Дваццацігадовая мара спраўджана. Вызвалены народы Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны з-пад панскага ярма.

Да справы календарнага стылю ў царкоўным жыцьці!

У «Вольнай Трыбуне» «Крыніцы» № 17 — надрукаваны артыкул пад назовам «Царква і Сьвяты», падпісаны: «Рэлігійны беларус».

У гэтым артыкуле аўтар а к а д э м і ч н а разважае аб карысьці ўвядзеньня ў праваслаўнае царкоўнае жыцьцё новага календарнага стылю. Прыймаючы пад увагу консэрватыўнасьць нашага народу ў захаваньні сваіх звычаяў і традыцыяў з аднаго боку, а з другога боку — памятуючы аб нядаўніх яшчэ спробах б. польскага ўраду ўвясьці ў Царкве новы стыль, што выклікала пратэст і байкот гэтага «новшества» з боку беларускіх вернікаў, Праваслаўная Камісія пры Белар. Цэнтры ў Ліцьве лічыць, што гэтае пытаньне пакульшто не на часе. Царкоўнае жыцьцё нашай эпархіі пераживае цяпер крытычны мамэнт. Камісіі прыходзіцца і так ужо бараніць нашую Царкву ад правядзеньня ў царкоўным жыцьці новай царкоўнай уладай нязгодных з традыцыямі нашай Царквы звычаяў, і адстаіваць права на ейную самабытнасьць.

Праваслаўная Камісія пры Беларускім Цэнтры ў Ліцьве гэтым заяўляе, што яна ў царкоўным жыцьці будзе адстаіваць царкоўна-славянскі язык ў багаслужэньнях, беларускую мову ў пропаведзях і ў навучаньні рэлігіі ў школах і самабытнасьць нашае Царквы з захаваньнем яе традыцыяў і звычаяў. Што-ж датычыць да зьмены стылю, дык кожны неасьцярожны крок угэным кірунку можа выклікаць смуту ў Царкве.

Праваслаўная Камісія пры Бел. Цэнтры ў Ліцьве

Вільня, 2.III.1940.

Да праваслаўных беларусаў м. Вільні

Віленскае духавенства атрымала загад ад Ковенскай Эпархіяльнай Рады абвесьціць у цэрквах, каб праваслаўныя беларусы, якія хочуць мець сваю асобную царкву, рэгістраваліся ў сваіх царкоўных старастаў.

Дзеля таго, што ў зьвязку з пераменамі ў царкоўным кіраўніцтве ў Вільні беларускае грамадзянства ня прызнала цяперашнюю духоўную ўладу, загад гэты трэба разглядаць толькі, як пэўны тактычны крок з боку Ковенскай Эпархіяльнай Рады з мэтаю разьбіць адзінства сярод нашага праваслаўнага грамадзянства. Загад гэты тлумача між інш., што беларускія праваслаўныя вернікі сваіх сьвяшчэньнікаў і цэрквы павінны будуць утрымліваць самі, без дапамогі ўрадавай, а таксама без даходаў з царкоўных земляў і дамоў.

Каб захаваць адзінства беларусаў-праваслаўных, Праваслаўная Камісія пры Беларускім Цэнтры ў Ліцьве гэтым заклікае ўсіх праваслаўных беларусаў м. Вільні да рэгістрацыі ў царкоўных старастаў ня прыступаць і далей рэгістравацца ў сваей Камісіі пры Бел. Цэнтры.

Праваслаўная Камісія пры Бел. Цэнтры ў Ліцьве

Akademija ŭ 1-šyja ŭhodki śmierci Ludvika Abramoviča

Jak užo paviedamlałasia, 10 h. m., u 1-šyja ŭhodki śmierci L. Abramoviča ŭ zali Biblijateki im. Vrubleŭskich adbudziecca załobnaja akademija. Davied-vajemsia, što ŭ akademii hetaj pryjmuć učaście ŭsie nacyjanalnaści Kraju, u tym liku i biełarusy. Akademija maje być transmitavana praz radio. Pačatak a hadz. 18 min. 30. Uchod na Akademiju pa zaprosinach.

BIEŁARUSKAJA CHRONIKA

Jašče da spravy biełaruskaha piesiennaha repertuaru. U apošnim numary „Krynicy“ była zaciemka ab dalšych pracach nad biełaruskaj pieśniaj praf. K. Hałkoŭskaha. Siahońnia dapoŭnim hetu zaciemku dadzienymi zusim kankretnymi. Pajmienna: da vierša J. Kupały „*Nia šukaj ty ščaścia*“ i da narodnaj žartaŭlivaj pieśni „*Siadzić miadźviedź na kałodzie*“ praf. K. Hałkoŭski napisaŭ muzyku dla adnaho hołasu z akompańjamentam fortepjanu, a niezaležna ad hetaha tyja-ž pieśni apracavaŭ Pavažany Aŭtor i dla miašanaha choru.

U Biełaruskim Centry. Najbližejšy niadzielnik Bieł. Centru adbudziecca ŭ niadzielu 10 h. m. u zali Biełaruskaj Himnazii, Dominikanskaja 3[illegible] (uchod z panadvorku). Prahrama niadzielnika: referat inž A. Klimoviča na temu „Litoŭskaja haspadarka“, deklamacyi. Pačatak a hadz. 17-aj. Uchod volny i biaspłatny.

Z Biełaruskaha Navukovaha T-va. U niadzielu 10-ha sakavika mhr. M. Škialonak pračytaje ŭ histaryčnaj sekcyi Biełaruskaha Navukovaha T-va (Astrabramskaja 9, Biełaruski muzej) referat na temu: „Zmahańnie Kryvii z Ruśsiu (Kijeŭščynaju) ŭ XI—XII stah.“ Pačatak u 3 hadz. Uchod volny siabrom i haściom.

Z Savieckaj Biełarusi

Abłasny Dom Narodnaj tvorčaści ŭ Biełastoku ŭžo zarhanizavany i pačaŭ rabotu nad zarhanizavańniem hurtkoŭ mastackaj samadziejnaści na pradpryjemstvach horadu i ŭ obłaści, a tak-ža pracuje nad vyjaŭleńniem narodnych talentaŭ. U Biełastoku ŭžo zarhanizavanyja: 12 dramatyčnych hurtkoŭ i 16 choraŭ.

Zachodnie-biełaruskija paety pry pracy. — Bačyny biełaruskaj savieckaj presy vypaŭniajucca tvorami i ahladami tvoraŭ zachodnich biełaruskich paetaŭ i piśmieńnikaŭ. Vydatnaje miesca zajmajuć pieradavy paet Zachodniaj Biełarusi Maksim Tank, Anatol Ivers, Nina Taras, Filip Piestrak, Mikoła Zasim i inšyja. Zachodnie-biełaruskija paety nakiroŭvajucca Upraŭleńniem Sajuzu Savieckich piśmieńniku BSSR da hramadzkaj pracy na viosku.

28-ha lutaha adbyŭsia ŭ Mienku spravazdaŭča-vybarčy schod Sajuzu Savieckich piśmieńnikaŭ Biełarusi. Na hetym schodzie miž inšym pastanavili ažyvić rabotu tvorčych sekcyj Sajuzu, a taksama dapamahčy zachodnie-biełaruskim paetam i piśmieńnikam pieraŭzhadavacca ŭ sensie palityčnym i tvorčym.

Dekada biełaruskaha mastactva. Usie mastackija arhanizacyi Savieckaj Biełarusi śpiešna rychtujucca da dekady biełaruskaha mastactva ŭ Maskvie. Pajmienna rychtujucca da hetaj dekady biełaruskija mastaki, jakija pracujuć na hruncie vyjaŭlenčaha mastactva, paety i piśmieńniki, kampazytary, roznyja muzyčnyja i inšyja ŭstanovy i arhanizacyi. Miž inšym u dekadzie adbudziecca vystaŭka vyjaŭlenčaha mastactva Savieckaj Biełarusi, u jakoj buduć addzieły: darevalucyjnaha mastactva Biełarusi, sučasnaje vyjaŭlenčaje mastactva Biełaruskaj Savieckaj Socyjalistyčnaj Respubliki, narodnaja tvorčaść, architektura, pomniki staraśvieččyny i mastactva ŭ Biełarusi.

Śmierć skulptara Tavaryča. Paśla doŭhaj i ciažkoj chvaroby, na 27-ym hodzie žyćcia pamior talenavity skulptur-samavučka Savieckaj Biełarusi Ryhor Ivanavič Tavaryč.

Uhodki śmierci Samujlonka. U lutym m cy siol. minuŭ hod ad dnia śmierci vydatnaha biełaruskaha savieckaha piśmieńnika Eduarda Samujlonka. Piśmieńnik pamior ad suchotaŭ u maładym vieku, bo majučy ŭsiaho 32 hady. Uhodki hetyja Samujlonka ŭračysta adznačyli biełaruskija savieckija piśmieńniki.

Многія з нашых пісьменьнікаў апрануліся тады ў чырвонаармейскую вопратку. У рады доблеснай Чырвонай Арміі ўвайшлі Міхась Лынькоў, Кандрат Крапіва, Стаховіч, Куляшоў, Броўка, Глебка і шмат іншых.

Паездкі пісьменьнікаў у вызвалены край, сустрэчы з роднымі, выступленьні. Колькі нязьведаных радасьцяў, колькі хваляваньняў! Сустрэчы з пісьменьнікамі розных прыгнечаных нацый. Сустрэчы з пісьменьнікамі, якія доўгімі гадамі сядзелі ў панскіх турмах. Для пісьменьніцкага вока ў першыя дні вызваленьня зямля ўяўляла сабою вялізны кінофільм...

Народнае Сабраньне ў Беластоку. Надзвычайная Сэсія Вярхоўнага Савета ў Крэмлі. Далучэньне Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны да вялікай савецкай радзімы.

Падзеі падобны да шчасьлівага сну.

Мяне вельмі ўсхвалявала сустрэча ў Менску двух паэтаў Заходняй Беларусі — Філіпа Пестрака і Максіма Танка. У былай Заходняй Беларусі яны ня ведалі адзін другога. Пестрак сядзеў у турме адзінаццаць гадоў. Танк — тры гады.

* * *

Выбары ў Менскі горсавет вызначыліся і для беларускіх пісьменьнікаў вялікім гонарам і радасьцю—у дэпутаты Менскага горсавета выбрана пяць пісьменьнікаў. У рабоце па выбарах прымалі ўдзел усе нашы пісьменьнікі. У сувязі з гэтым было наладжана шмат літаратурных вечароў у розных клюбах, таксама адбываліся сустрэчы пісьменьнікаў з выбаршчыкамі на кватэрах стаханаўцаў менскіх фабрык і заводаў.

* * *

Наш дарагі таварыш Кандрат Крапіва, аўтар удалай п'есы «Хто сьмяецца апошнім», цяпер на фінляндскім фронце...

* * *

Увесь 1939 год мы рыхтуемся да дэкады беларускага мастацтва ў Маскве.

Год праходзіў з вялікім уздымам. Бывай, слаўны 1939 год! Ты ўзбагаціў нашу любімую радзіму вялікімі посьпехамі і перамогамі. Ты ўзбагаціў нашы думкі і эмоцыі вялікімі гераічнымі і яскравымі падзеямі.

Саступаючы месца 1940 году, ты застаўся юнаком, ты застаўся нашым другам, нашым любімцам.

(ЛіМ, № 1 (457), Менск, 1940 г.)

„Kaziuk" — jakich niabyvała

Hetak kažučy ab sioletnim „Kaziukovym" kirmašy, zusim abminajem jahonuju staranu čysta kirmašnuju, handlovuju: była jana chibaž ad pačatku da kanca tak-ža ŭdačnaj, bo ludziej prychodziła nieprahladnaje mora, a najlepšyja firmy vypradali da zvańnia svoj tavar užo ŭ druhim dniu kirmaša.

Jošć adnak i druhaja starana kirmaša, nia mienš važnaja, katoraja tak-ža ŭdałasia dobra i ab katoraj chaču tut skazać kolki słoŭ. Maju na ŭviecie staranu kirmaša kulturna-prapahandnuju. U hetym značeńni novaje kiraŭnictva kirmaša rašyłasia sioleta sapraŭdy na krok, „jakoha dahetul nia było": dało mahčymaść inšym narodnaściam Kraju, u tym liku i biełarusam, spatkać i pravieści kirmaš svaim rodnym słovam. Usie z hetaha achvotna skarystali. Kali chodzić ab biełaruskaje słova, dyk dla jaho ŭ radiovaj prahramie znajšłosia miesca až u troch dnioch padrad: u subotu, niadzielu i paniadziełak (2, 3, 4.III), z čaho na antenu pieradavałasia tolki vystupleńnie subotniaje. Usia rešta pieradavałasia tolki na kirmašny rupor (hałaśnik).

Biełaruskaja prahrama „Kaziukovaha" kirmaša vyhladała hetak: u subotu ŭviečary pieradavaŭsia referat mgra M. Pieciukievića p. z.: „Kaziuk" Referat hety „Krynica" drukavała ŭ papiarednim numary i ŭ hetym numary kančaje. Niadzielnaje vystupleńnie składałasia z referatu ab litoŭskaj haspadarcy ŭ apracavańni inž. Ad. Klimoviča i vystupleńnia Žanockaha Choru B. C-tru pad kir. Olhi Fiodaravaj. Urešcie ŭ sam dzień „Kaziuka" byli čatyry biełaruskija radiopieradačy, pajmienna: 1. biełaruskija piešni z patefonnych plitak, naśpiavanyja Michałam Zabejdaj, 2. Vystupleńnia Miešanaha Choru B. C-tru pad kir. P. Rodzieviča, 3. adčytańnie kirmašnaha vieršu „Kaziuk na kirmašy" paeta Kazłoŭščyka i 4. hutarka ab litoŭskaj ziamielnaj reformie — mgra J. Šutoviča.

Vučni biełaruskaj prohimnazii sarhanizavali na kirmašy svoj paviljon, u jakim bojka viali fantavuju loteryju, zysk z katoraj praznačaŭsia na niezamožnych vučniaŭ tej-ža škoły.

U ramki taho-ž samaha „Kaziukovaha" kirmaša ščašliva ŭłažyŭsia i niadzielnik Bieł. Centru z Kancertam Bieł. Piešni, ab čym „Krynica" ŭžo pisała.

Kali dadać da hetaha, što biełaruskaja radyjovaja prahrama „Kaziuka" ŭkładałasia i arhanizavałasia dasłoŭna ŭ apošni čas, dyk rezultaty možna ličyć vielmi ŭdałymi. Na budučyniu-ž chiba buduć jašče lepšymi, kali adpaviednija čyńniki ab usim padumajuć zahadzia. **V. S.**

Pieršy vodklik — chto nastupny?

Na naš zaklik ab samaapadatkavańni na Biełaruski Nacyjanalny Fond, nastupnyja hramadzianie prysłali składki z dapiskaj hetkaha źmiestu:

Miesiačnaja adlička pa 2 pracenty ad zarabotnaj platy na ŭtvareńnie „Biełaruskaha nacyjanalnaha fondu". Bahasłaŭ Boža!

1. Śviašč. A. Koŭš . . . 1 lit.
2. Vučyc. Zoja Novičycha . 1 „ 95 ct.
3. „ St. Marcinkievič 2 „
4. „ R. P. . . . . 2 „
5. „ Karniuk Anatol . 2 „ 60 ct.
6. Praf. St. Lubič-Majeŭski 2 „

Vitajučy pieršych składčykaŭ, nia možam nia vykazać hłybokaj viery, što śpis hety budzie dapaŭniacca. Heta-ž egzamin našaj hramadzkaj daśpiełaści. Nia kožny moža siahońnia dać šmat, ale jak-ža kiepska ab sabie śviedčyŭ-by toj, chto nie paśpiašyŭ by choć z dziesiatkam centaŭ.

Upłyvajučyja sumy na rachunak Biełaruskaha Nacyjanalnaha Fondu buduć tymčasam deponavacca ŭ redakcyi „Krynicy", kab z časam być pieradanymi adumysnamu orhanu, abdaronamu davieram samych składčykaŭ.

Redakcyja.

Biełarusy i Ukraincy nia ŭstupajuć u polskuju armiju

Aficyjalna paviedamlajuć, što Biełarusy i Ukraincy ŭ Francyi nia ŭstupajuć u polskuju armiju farmavanuju ciapier tam ža. Zatoje Biełarusy i Ukraincy ŭstupajuć u Lehijon čužyncaŭ. Zapisałasia tudy ŭžo paŭtary tysiačy biełarusaŭ i 13 tys. ukraincaŭ.

Ziemlarobskaja haspadarka Vilenščyny

Akružny ahranom na Vilenščynu inž. Čibiras padaŭ anahdaj da viedama niekalki infarmacyjaŭ ab ziemlarobskaj haspadarcy Vilenščyny i ab planach Ziemlarobskaj Pałaty padniaćcia hetaj haspadarki na vyšejšy rovień. Dumajem, što hetyja infarmacyi cikavyja buduć i čytačom „Krynicy". Voś asnaŭnyja dumki hetych infarmacyjaŭ:

Haspadarka ŭ Vilenščynie na nizkim uzroŭni. Pryčynaj hetaha źjaŭlajucca: błahaja hleba, nieadpaviedni sposab abrablańnia jaje, nieadpaviedniaja snaść i haspadaravańnie ŭ cierazpałosicy. Hetkaja ahrarnaja struktura Kraju nie zaachvočvaje ziemlarobaŭ da pastupovaha haspadaravańnia, da ŭžyvańnia štučnych uhnajeńniaŭ. Hadaŭlanaja haspadarka nia moža naležna raźvicca dziela niastačy dobrych paśbiščaŭ.

Što da hleby, dyk jana blizu skroź IV-ha hatunku, a 16 prac. usiej hleby ŭ Kraju heta niaŭžytki. Snašć haspadarskaja staraśvieckaja, miascami (Arany, Alkieniki, Rudziški) ŭžyvajucca jšče dzieraŭlanyja barony i sochi. Mašyny haspadarskija ŭžyvalisia dahetul tolki ŭ dvaroch i chvalivarkach. Z małatarniaŭ karystajuć najlepšym vypadku kožny druhi haspadar — usie inšyja małociać pry pomačy capoŭ.

Najbolš siejuć u Vilenščynie žyta, aŭsa i bulby, i to nie najlepšych hatunkaŭ. Uradžai nie vialikija.

Haspadarskija budynki pieravažna staryja i apuščanyja.

Žyviołahadoŭla tak-ža staić nizka. Adnosicca heta jak da skaciny, tak i da śvinahadoŭli. Rasavaja žyvioła trymałasia tolki pa dvaroch. Toje samaje z sadavodztvam i varyvam.

Usio heta pakazvaje, jak vialikaje pole pracy maje ŭ nas Ziemlarobskaja Pałata. Pracy svajej i zadańniaŭ u Vilenščynie Zieml. Pałata całkom śviedamaja. Dokazam hetaha źjaŭlajecca vyznačeńnie až 40 čałaviek roznych specyjalistaŭ. Na arhanizacyju ahranamičnaj pomačy kraju vyasyhnavana 600 tys. litaŭ. Usio robicca, kab ziemlarobstva Vilenščyny padniać na vyšyniu, roŭnuju z vyšynioj ziemlarobstva ŭva ŭsiej Litvie.

k. k.

BIURO Pigus Patarnavimas
Vilnius, vul. šv. Filipa 1 kv. 20 (kala kašc. šv. Jakuba, **telef. 16-68**).
Piša prośby u spravach sudovych, administracyjnych i inšych, **tłumača** na litoŭskuju movu dakumenty.

Dr. med. **B. Tołčynski**
b. Asystent Kliniki U.S.B.
Chvaroby **vušej, nasa i horła.**
Zavalnaja 10, tel. 16-38.
Pryjmaje: 8-10 i 16-19 hadz.

VOKAM PA ŚVIECIE

Družba Turcyi z Savietami? Zavostranyja apošnim časam adnosiny pamiž Savietami i Turcyjaj—łahodziacca, a jošć hałasy, što ŭsio končycca družbaj. Ab hetym užo byccam viaducca adpaviednija pierahavory. Turcyja buduje z anhlickaj pazyki 11 novych vajennych karabloŭ, ale adnačasna maje zajavić, što ŭvaružeńnie heta nie škiravana praciŭ Savietaŭ.

Pryhatavańni da evakukcyi. Z nadychodam viasny ažyŭlajecca ruch i pryhatavańni „na ŭsiaki vypadak." Adpaviednija ŭłady Holandyi, Belhij i Švajcaryi abhavarvajuć sposaby i mahčymaści evakuacyi hraničnych rajonaŭ svaich krainaŭ.

„Chaj pałožać jany zbroju pad Jahonyja nohi" — hetymi słovami končyŭ svaju malitvu za mir na śviecie papież Pius XII anahdaj z pryčyny pieršych uhodkaŭ svajho pontyfikatu (panavańnia).

Skasavańnie hranicy adłožana. Ad dnia 1 krasavika sioł. miełasia być skasavana hranica pamiž Niamieččynaj i protektoratam Čechija-Moravija. Ciapier adnak paviedamlajuć, što skasavańnie hetaj hranicy pierałožana na čas paźniejšy.

Viipuri (Vybarh) finy pakinuli ŭnočy z 2 na 3 sakavika. Vojska savieckaje uvajšło ŭ horad pa abiedzie hetaha-ž dnia. U horadzie nie astałosia litaralna nivodnaha celaha domu.

Italija demonstruje i mobilizujecca. U Rymie adbylisia praciŭanhlickija demonstracyi, jakija adnak palicyja razhaniała. Adnačasna z hetym paklikany nazad u vojska tolki što zvolnienyja rezervisty z 1911, 12, 13, 14, 19 i 20. h. Ministerstva zabaranila pa 1.III. vydavać usiakija odpuski.

Zabojstva ŭ Mandžuryi. Tryma strełami z revolveru śmiarotna ranieny byŭ u paniadziełak 4 h. m. u Šanchaju švahier Mandžurskaha cesara, viedamy advakat Vuchiluna. Zabojstva maje charaktar palityčny.

Wellesa klićuć nazad u Ameryku, ličučy, što jon svaju rol tut užo vykanaŭ.

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

Bilety tam i nazad na prajezd čyhunkaj miž Vilniaj i N.-Vialejkaj, pa canie 1 lt. 60 cent., buduć uviedzieny ŭ najbližejšym časie.

Karasiny pa 3 litry na adzin kupon buduć vydavać i ŭ m-cy sakaviku, taksama, jak vydavali ŭ miesiacach papiarednich. Ale karasiny da prymusaŭ bolš vydavać nia buduć: na heta jošć specyjalnaja miešanka, prymusina, jakuju možna kuplać zusim volna.

Na fond ziamielnaj reformy akružnaja ziamielnaja Uprava ŭ Vilni ŭziała ŭ Vilenščynie 114 majontkaŭ, z jakich kožny maje abšar 150 ha. Miž inš. zabrany ŭ hety fond majontki: Biełaja Vaka, Salečniki, Jašuny, Smołvy, Šumsk, Zatročča, Platerava i inš.

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMAVIČIUS — Telefon u drukarniu i redakcyju 28-32 — Fr. Skarynos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1
Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ — Bieł. Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1.

Valstybinė Vrublevskių vardo Biblioteka VILNIUS